

Augusti Buchneri Orationes Panegyricæ

Buchner, August

Cliviæ, [1668]

IV. Eidem Serenissimo Electori cùm Climasterium magnum feliciter
superasset.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69483](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69483)

tuo quod dones non habeas, monstremus alibi, quod possis donare. Vero ac simplici voto quæsumus Te atque oramus, ut diutissimè serves, PRINCIPEM NOSTRUM, ut addas perennitatem domui ejus, incrementaque tam felicia, quæ nulla fortunæ, nulla debilitet temporum vis; non alius ullus cernat ac adeat, quàm heres suus legitimusque successor: cum cælo interea ipse succedat haud ante, quàm nos in plenæ ac solidæ pacis tranquillatem locaverit, Tuque consumtis felicitatis humanæ muneribus, nihil, quod reddas ipsius meritis, habeas amplius, quàm cælum ipsum.

D I X I.

ORATIO QUARTA.
 FIDEM SERENISSIMO ELECTORI
 SAXONIÆ,
 CUM CLIMACTERICUM
 MAGNUM FELICITER
 SUPERASSET,
 DICTA IN TEMPO ARCIS
 A. cl. l. c. XLIIIX.

RECTOR MAGNIFICE: ILLUSTRIS
 ac Generosissime Comes: Sereniss. Electoris Saxonie
 Consiliarie, & Curia qua hinc est eminentissime Præses; nec
 non istius, ac Belzigiensis, tum Gomerana ac Elbenavdiensis
 Ditionum Supreme Præfecte: Legate Legionis & Castræ
 hujus fortissime: Patres Academiici plur. Reverendi, Am-
 plissimi, Excellentissimi: Doctores & Assessores, Consultissi-
 mi,

ms.

mi, Experientissimi. Clarissimi: Consules & Senatores Prudentissimi; Ecclesiastica Reverendi; tuque reliqua Civium Academicorum Nobilissima atque Lectissima Concio.

Cùm omni tempore pro incolumitate atque salute optimorum principum & instituitur gratulatio meritò, & nuncupantur vota ac preces auctori rerum, ut boni tanti possessionem propriam nobis atque perpetuam esse sinat; tum illà die id religiosissime fieri par est, quàm Numen beneficum natos recens indulset primum & commoda vitæ terris. Et si enim singulæ lûces egregiorum principum beneficia annumerent largiter, nec ullum momentum intercedat prope, quo non provisio illorum ac salutaris industria frugiferum aliquid ac utile in publicum operetur & agat; humanæ animæ instar, cuius infatigabilis motus suo perpetuo consulit corpori, quemadmodum tamen omnis rotunditas circuli à puncto suo nascitur, & in se circumvolvitur semper; sic universus felicitatis publicæ ordo ab illo cum maxime pendet tempore, quod ejus auctorem primum dedit. Sed consecraturis nobis votorum solennibus SERENISSIMI PRINCIPIS NOSTRI quartum ac sexagesimum, qui felicissimè hodiè illuxit, natalem, tantò devotionis ac pietatis plus afferendum ad id officij; quantò defunctis magno metu gaudendum & gratulandum effusus est. Qui rationes Chaldaicas sequuntur, cuiusque mortalium vitam, in quædam segmenta seu interstitia, quæ gradus & climacteras appellant (quod æquè per eos, atque per scalam, agatur nostra atque ascendat ætas, dum rursus in finem suum præcipitet) per septimum quemque, & nonum quemlibet

a num describunt. Quos, quanta vicissitudinum
 varietate natura rerum insignierit (quod iidem obser-
 vant) nunc nihil attigam: de discriminibus autem at-
 que periculis, quibus tum vita atque fortunæ nostræ,
 imprimis eo, quem tertius & sexagesimus facit, pateant,
 quas tristes atque ferales canunt prædictiones? Hunc
 enim, quia utrumque fatalem numerum, quorum ad
 corpus alterum, ad animum verò alium pertinere vo-
 lunt, capit & copulat, ex septies novem & novies sep-
 tem conflatus, maximum reliquorum terribilissimum-
 que pronunciant: eaque de re *Androdam* dictum Æ-
 gyptiis, quod vitæ humanæ, ut Firmicus loquitur, uni-
 versam debilitet atque infringat substantiam. Non
 disputabo nunc curiosius de hoc proposito, ac in di-
 ctorum sollicitè fidem inquiram. Potius, omnia, sicut
 sunt, relinquam in medio, neque aut vera asseram, aut
 arguam vana. Conduntur altissimè sæpius causæ
 rerum: quas meras profundius cum vestigando præ-
 hendere nequeas, multò proclivius fuerit, negare peni-
 tus, quàm de natura earum quicquam statuere. Non
 rarò etiam intervenit Deus, ac procurrentibus se se op-
 ponit causis, aliter que dispensat eventus, quàm se datu-
 ri aliàs erant. Quæ ratio Numinis, ut in arcano agit
 negotium, se que subducit mortalium oculis; sic fre-
 quentissimè confudit judicia: ut toties dubitent, quo-
 ties exitum suis concinere causis non vident. Quod
 si nec superstitiosa habere nec falsa oportet, quæ de
 gradariis annis, & horum maximo antiquitas prodidit,
 ac nostra potissimam partem recepit ætas; hoc san-
 ctior nobis solennior que agi hic dies debet, quò plu-
 ribus tristissimis que auguriis atque terroribus auctor
 & custos securitatis publicæ in eo defunctus est. Ac si
 hunc

hunc ipsum tam formitatum aliàs annum, plenum lætissimis gratulationibus & omnis generis felicitate expertus insignem, si quemquam alium, est; ecquod illustrius providentiæ; quod certius & luculentius divini favoris in principem nostrum capere documentum; aut quando justius Deo & canere immortalis laudes, & gratias reddere, quam hodierno die licebit? Ego verò ut mediocritatis ingenii mei omnium maximus mihi ipse testis sim; potius tamen existimavi, si quam dicendi opinionem collegerim fortè studiis hominum, perdere eam atque amittere hodie penitus voce inconditâ, quàm lucem istam indictam pati, cujus felicitas citra impietatis crimen sileri non potest, & in præsentis sola referetur, sepositis laudibus Principis, quæ aliud tempus, & majus ingenium, & victurorum annalium curam exigunt. Nam secula omnia erudire quæ debent, & per se numerosa atque amplissima sunt, nec comprehendi recitatione unius possunt horæ, & in transcurso atque per summas, ni velis atterere, dici haud debent. A vobis, AUDITORES, dari benevole veniam obsecro, si à communi ratione mea non nihil recedet oratio: neque tam venerabilem istum confessum vestrum, quàm illum ipsum compellare videbitur, qui causam occasionemque dicendi dedit. Neque hîc illud afferam; ut principum culmen se supra cæteros levat altissimè, & sortem communem modis infinitis excedit; ita vulgaritatem detrectat & averfatur oratio; quæ summis potestatibus datur. Modestius, opinor, hoc pro me dixerò; si sua in sede consistere animus motus ac incitatus semel haud potest, sed erumpit foras, eo que fertur ac rapitur sui impotens, unde non datur quiescere; quid mirum, si ex præsentis diei lætitia alas quasdam, & velut quasdam re-

migia sibi aptet oratio, ac gratulationum plausu solenni quasi ventis levata, emicet, seque ad eum, quem dicit, inferat, & ita secretum multis millibus, tanquam presentem, alloquatur? Quamquam abesse putandus vix sit, qui potestate imperi ac majestatis vi & longè distita impleat. Sed unde dicendi initia, SERENISSIME, ELECTOR, quàm à Te ipso, vel auspicius capiam, vel oportunius sumam? Incertus licet, utrumne Tibi ipsi de Te, an nobis potius gratulari oporteat. Qui dubitationis meæ æstus tamen, sederit facile, si cogitem, non se jugendum à populo principem; nec posse fieri, quin eadem ille cum civibus, isti cum principe, adversa lataque habeant. Quapropter simul Te Tibi saluum gratulor, & nobis gratulor: sed primùm Tibi, in quo divini muneris bonitas incipit; deinde nobis, in quos redundat. A tua enim salute, nostra descendit felicitas: & quicquid jucundam atque optabilem vitam reddit, hoc providentiæ tuæ curis totum debetur. Non reprehendo illorum sollicitudinem, qui desideria sua pro publico anxii partiuntur subtiliter, & quibus fatigent Numen pene minutim concidunt preces, cum pacem, concordiam, securitatem; cum opes, honores, gloriam optant. Sed quando simplicius vota concipere poterant, & cuncta in caput unum constringere, salutem principis precati, in quo Resp. & nos sumus? Prætervehenti Puteolanum sinum Augusto, vectores & nautæ de Alexandrina navi, quæ vix dum appulerat, exquisitissimas inter laudes & fausta omnia illud eximium etiam admodulabantur: PER ILLUM SE VIVERE: PER ILLUM NAVIGARE: LIBERTATE ATQUE FORTUNIS PER ILLUM FRUI. Potest orationis figura paullò videri
 urba;

urbanior, & ad vernilitatis cujusdam ingenium ex arte polita: vanam ac impiam nemo dixerit, qui melioris Philosophiæ imbutus gustu, angustum quiddam atque cœleste in rerum Dominis agnoscat, cujus auspicio ac vi majestas eorum per omnes imperii infusa artus, totoque se miscens corpore, molem agitet: ac partibus singulis spiritum quasi ac vitam non modò; sed statum etiam atque fortunam dispenset. Perinde, ut Deus Deorum, summaque illa & exuperantissima mens, naturam rerum, ex quibus hoc universum connectitur, numine suo & implet & animat, fecundatque ac vovet: & ita consulit toti, ut partes haud negligat; sic providet partibus, ut totum conservet. Cujus etsi omnia sint, quæ ambit aër, quæ irrigant aquæ, quæ sustinet terra ac alit; hæc ipsa Regibus ramen atque Principibus eâ concedit lege ac donat, ut usum fructumque eorum indulgeant populis, labores & curas pro felicitate communi sibi reservent. Quàm ergo compendiosè agit nobiscum benignitas Numinis, qui, Principe salvo, cuncta tenemus? Vetustissima tenet opinio, in sexagesimo anno ætatem hominis exigi; neque tum vergere vires incrementis consumtis, sed plane procidere; & sic effatos corpore juxta ac animo, nec Reip. usui amplius, nec sibi esse. Qua de causa proditum literis legimus, Romanos priscos dejecisse de ponto in Tiberim; & gentem Scytharum peremisse ferro, qui id fecissent ætatis: quos apud Ceos coactos lege cicutam bibere, & ita obire diem, Ælianus auctor est. Nihil debilitatis hujus hic modus ætatis Tibi attulit, DOMINE; & ille ipse famosus terroribus ac discriminibus ex lege scansili annus usque adeo sine clade & maleficio

prætervectus est, ut fugitivi instar elapsus magis, quam, sicut hostis; incubuisse videatur. Et quo successu faceret impetum, qua parte adoriretur latus tuum, **DOMINE**, quem circumcirca precum nostrarum cohortes & turmæ cingerent; quin ipsa tutela Numinis pervigil providentissimè regeret undique ac custodiret? Hoc est, **ELECTOR SERENISSIME**, quòd sospitem hodie, quòd Te incolumem cernimus, eâ præsentia spiritus, vigore animi, corporis firmitate ac robore, ut nisi canities ætatem proderet, senem nemo putaret. Itaque cum valerudinem tuam inconcussam & integram, cum viridissimum senium illud intueor, non possum non prædicare nostram felicitatem, qui talem nati Principem sumus, cui nec in minore ætate defuerit unquam senilis maturitas, & nunc in granditate ista annorum virile adhuc suppeditet robur. Nempe vigiliis pluribus, laboribus infinitis, curis perpetuis, aut fatigandum corpus aut animum habent, qui sedent ad clavum Reip, & dispensandis gentium fatis à Deo præpositi sunt. Ergo ut suo sufficiant muneri, ut sustinendis partibus ne impares sint, ac defetiscantur inter negotia, & sic affligant, divinus Plato, quos Reipublicæ suæ instituebat atque formabat Reges, post cæteras dotes, quas in iis requirit, juvenes quoque esse voluit: non florem annorum, & optimam illam ætatis, ut puto, partem, respiciens; sed vividum robur, & incorruptum vigorem corporis: qui sicut juvenem proprius, ita viris ipsis ac senibus adesse non rarò, natis tamen felicius, solet. Talem Poëta princeps designat, cui crudâ ac viridẽ senectâ tribuit: talem Te, **PRINCIPUM MAXIME**, datû nobis jam olim, & nunc superstite læti lætitiis omnibus gratulamur. Quid
incom.

incomparabilem Conjugem tuam memorem, quæ pietate post Numen secunda te semper colit. semper amat? Quid natos maximos, quater geminas illas spes atque oculos Reipublicæ? Quid illustrissimi nominis filias? Quid excelsissimos Generos? Quid natam ex iis tot florentissimorum nepotum turbam? Quos salvos & sospites cum hodiernâ luce aut intueris amplexus coram, aut accipis famâ; quam ampla & uber delicatissimi animo tuo materia gaudii nascitur? Quæ gratulationum leges efflorescit latissima? Nam toto hoc anno quod tuum in sanguinem non ulla sævit clades; quod dulcissimorum tibi pignorum integer numerus imminutusque constat, quanta benignitas Numinis? Quæ tua nostraque felicitas est? Nec sum ignarus, ac mecum peregi jam ante, quid curiosus mihi auditor hoc loco objiciet: Serenissimi Daniarum Norvagarumque Principis, desideratissimi Generi tui, DOMINE, casum, & ipsa initia anni hoc luctuosissimo nobilitata funere inculcans. Neque infiteor multum tibi doloris in illo vulnere, magnamque illatam filix cladem; at quotusquisque negaverit, infestum hoc fulmen immenso quidem fragore tuam perterruisse domum; non concussisse ipsam ruinâ: ut licet dejecerit ac deturbarit ornamentum ejus illustre ac ingens; compagem tamen structuræ illæsam reliquerit. Quid quod durissimo huic tempori tuo non defuere solatia: & ipso in medio luctu adeo intervenerunt subinde, quæ avocarent dolorem, ejusque acerbicatem voluptate aliquâ interfunderent ac mitigarent. Ex quibus quid aliud, quam singularis ac summa in te benevolentia Numinis, destinataque ab eo in istum annum Tibi felicitas documentis certissimis patet? Valde quidem utebat implici-

tum morbo excipere Generum; sollicitam valetudine Domini filiam amplecti; at illud ipsum videre & aspici, illosque affectus sanctissimos obtutu, sermone, osculis miscere pariter atque accendere, quam dulcerat? Durum ac illætabile meritò dixeris, quem abeuntem plenus lætissimæ spei dimiseras, & faustis omnibus optaras reducem; hunc infelicissimo nuncio supremis post paullò audire admotum; sed quod assistere valetudini ejus, quòd deficientem fovere sollicitè, quod interesse sermonibus ultimis licuit, & satiari aspectu novissimo, & morientis claudere oculos, & cæteris, mœstæ quidem, non injucundæ pietatis tamen officiis fungi, quam recreabat? Et ille cum in piissimæ Conjugis osculis spiritum poneret, cum inter affectus charissimos, in conjunctissimi cujusque complexu obiret diem, quod mortis habebat solatium? Nondum commemoravi, quantum sollicitudinis Tibi pro filia ademtum in eo ac curæ fuerit, quòd tanto obrutam casu atque prostratam levare coram, erigere, alloqui atque solari tam oportunè, quam efficaciter licuit. Minuit enim & acquiescit facilius angor, cum cui timemus, ipsum amplectimur; cum observare coram laborantis momenta, & prout ægritudo per intervalla intendit remittitve se, sic applicare remedia licet. Et quæ præsentia magis excogitari dolori fomenta poterant, quam tantæ filia quæ tantus atque tam pius pater expediebat? Videbor demens, si excusandis tristibus diutius immerer, cum tot lætissimorum narratio abblandiatur. Nam licet, quæ semel tulerint fata, recuperare fas haud sit; lenius tamen affligit clades, quam novæ bonorum accessiones penlaverint. Ergo cum jam per totam aulam ferale incederet justitium mœrerent proceres,

squa;

sqvaleret vulgus, operæ ipsæ silerent omnes (nisi quatenus ministerium funeris agerent, & adornandis exequiis exercerentur) non quisquam adeo doloris, & luctus ageret expers, ecce, mox puerperio principali augustum perstrepat limen, & nata maximo ac vetustissimo liberorum mascula Tibi affertur proles. Qui simul increbuit nuncius (est autem in prosperis velocissima fama) quæ dissidentium pugna affectuum incubuit illicò omnium animis, cum inde luctus & mœror, hinc exultatio gaudiumque gradum conferrent? Eterant utraqve in parte ex causis ipsis vires haud multum dispares; nisi quod abblandientis gaudii non æquè ingrata violentia austeritatem mœroris ad quædam quasi induciarum pacta non ita invitam perduceret. Ita fiebat, ut suum utriqve maneret jus; donec doloris sensus concederet tempori, lætitiæ fructus superaret. Dabis, ut spero, curiositati meæ veniam, SERENISSIME PRINCEPS, si intima animi tui rimari videar; nec ad prophanam audaciam interpretabere, quod motus etiam tuos, ferre foràs & evulgare sustineam. Ad emergentem enim hanc novi sideris lucem, quis te gratissimus tenuit stupor, vix loqui ausum, ac pene nec credere tantam felicitatem? Quis impetus gaudii omnes mox pertentavit sinus animi, cum nobilissimum parvulorum pulcherrimumque primum levares ulnis, dulce onus, ostendens patri similitudinem sui & tuam; Quibus aristi affectibus, quæ concepisti auguria animo precatus tacitè Numen æternum, cum novellum nepotem mactum pietate, mactum virtute, per domesticæ laudis exempla (quæ efficacissima disciplina principum est) adolescere feliciter, & dignum avito patrioq; fastigio olim dare juberet heredem? Audiet, audiet

diet orantis vota magnitudinis tuæ auctor Deûs: & quid si rata fore jam tum, cum nasceretur hoc novum spei nostræ præsidium, clarissimis idem monstravit signis? Nam quod exortus ejus in ipsa initia alterius seculi incidit, ex quo in gentem tuam, DOMINE, facer imperii ensis & Septemvralis illa concessit purpura, haud temere est. Et ominari licebit, in centum alios ac alios annos (modò tamdiu duraverit seculum) dignitatem hujus fastigii domui tuæ Deum, sic quasi pignore dato, delpondisse. Cæterum nobis ac patriæ, ab isto infantia gradu cum adolevit in virum puer, quæ non lætissima candida quæve promittet, cui tenello ac parvo tot imperare merentium lacrimis, & tam atrocis squalorem luctus detergere benignitate fati sui concessum fuit? Nondum ex gaudio isto resederant animi, cum secundum naturæ, MARIAM ELISABETAM HOLSATICAM; lætissimo partu gemellos enixam acciperes. Quod rarum magnumque in modicis quoque penetibus, quam felicitatis gloriam principibus addet? Mirum in modum se offerebat Tiberius suscepta à filio prole geminâ; jactavitque apud Patres in Senatu palàm, *nulli ante Romanorum ejus fastigii viro id contigisse.* Sed Livia Drusi nec prolem ullam ediderat ante; nec nisi semel, quod constat, postea peperit. Itaque primo experimento uteri statim omnem prope modum fecunditatis gloriam consumsit. Vitibus similis, quæ ex unius ubertate auctumni mox langvent, & hinc effæta annorum sequentium spem defraudant. Tua MARIA ELISABETA, DOMINE, quæ felicissimi uteri pignora, quam Tibi nepotum turbam dedit ante? Quæ post bissoni ipsius partus gloriam cum ad gemelli hoc editi sideris demum ascenderit decus, quod

quod inexhausti vigoris documentum exhibuit? Videturque hanc imperasse ubertatem sibi quodammodo, non partem ut famæ hoc nobilissimo colophone imposito cessaret deinceps; sed eam ut tueretur hoc tempore maxime, & splendidissime amplificaret, cum illustranda anni tui esset felicitas. Nimirum præclari impetus quidem laude non caret, inchoare magnificè: sed ni pertendas nobiliter, quæ ceperis, veræ magnæque virtutis auferre titulum non potes. Hæc enim sola est, quæ non quiescit ac cessat: quæ post egregium opus non defertur & languet; sed ipsa honestate ejus subinde se recreat, & sibi adigens stimulos ad majora ac pulchriora studium industriamque perpetuo accendit. Quo exuberantius igitur & excellentius in Tua fecunditatis meritum est; tanto inferior Livia est: tanto tu major feliciorque Tiberio avus. Occurrit ex alio aliud: ac succedentium gaudiorum tuorum celeritatem vix potest æquare orationis velocitas. Nunc enim Serenissima Hassorum Princeps, SOPHIA E. LEONORA, mihi pervellit aurem, atque in cæteris instrumentis felicitatis, quam Patri optimo hic annus attulit, referri & ipsa merito postulat. Quæ Te post paullo, æmula velut & quodam pietatisnè an fertilitatis certamine contendens sorori major natu, tertix decimæ prolis exoptatissimo nuncio exhilaravit. Piget me vehementer sterilitatis ingenii, nec mediocriter meæ irascor infantix, quod de fecunditate Tuarum admirabili, de inusitata felicitate tuâ, tam jejune adque exiliter loqui necesse est. Quam gratulantur tibi haud pauci, quam se beatos existimant, quod semel ac iterum tollere liberos: quod unum & alterum nepotem videre datum fuit? Tu pater ac genitor factus es decies; Tu in
trige.

trigena nepotum sobole novies vicies que avus, in trinā novissimè bis uno mense, in quatergemina ter, nondum integro semestri. Conferte scrutatores antiquitatis de priscais annalibus exemplum par: dicite curiosi recentium, quis hodie princeps in tot ramosque ac surculos vivus vidensque diffuderit stirpem? Sed nihil hujus poteritis. Tanto illustrius itaque, ELECTOR, amotis divini in Te fortuna hæc tua documentum præbet, quò patcius rariusque hoc impertire genus felicitatis Sator rerum consuevit. Nec nisi justitiæ cultoribus & Dei charissimis arcani oraculorum cælestium libri numerosam sobolem, & genitos genitorum, & duraturum per posterorum ætates omnes genus promittunt. Macte hac felicitatis prærogativa, DOMINE; macte, inquam, & diutissimè gaudiis fruire, quæ favor Numinis, quæ anni hujus felicitas in læta tuorum fecunditate tibi indulget. Quæ omni ex parte ut sibi constarent, nec quicquam deesset, quod delectare in liberis, quod perpetuitatem domui tuæ ominari posset, AUGUSTI etiam tui, Archipræsulis Magdeburgici, cum ANNA MARIA Megapolitana, nuptiæ effecerunt. Cujus auspiciatissimi fœderis pactio, cum jamdum Tibi exoptatissima & jucundissima accidit; tum lætissimorum imposterum plurimos nuncios gaudiorum, & festa gratulationum officia spondet. Debetur enim sequentibus etiam annis sua felicitas; nec decrescenti ætati fomenta sua decrescere oportet. Ut eò securior tua senectus sibi que minori oneri sit, quò pluribus munimentis innititur. Conditorum Romani Imperii Augustum adeo usque indulgentissima usum fortuna, tanta que admirationi felicitatem ejus fuisse antiquæ literæ memorant, ut in votorum

rum

rum abierit formulam. Cum quoties aliquem, vel supra humanæ conditionis desideria beatum optarent, FELICIOREM AUGUSTO, precarentur. Et dederim ultrò, non potuisse ei in terris, non excellentius dicam ac majus, sed verò divinius cœlestiusque contingere, quàm quòd de lare privato, & nondum Senator, ac juvenis valde, ad principatum orbis terrarum, difficultatum omnium atque discriminum victor, pervenit. Sed quàm infelix idem fuit, quàm æstimandus paret erat, quàm fulciendum herede legitimo tantum imperium? Nam præter unicam Juliam nihil ex se susceperat prolis. Et quando solatio esse poterat, quàm relegare ob vitæ probra, quàm vomitum suam ac carcinoma dicere, haberet necesse? Cujus adeò ipsum pœnituit, ut profiteretur, se malle libertæ ejus parentem esse, quàm, ne patronæ flagitia prodere cogere-retur, suspendio vitam finierat? Jam Cajum & Lucium Cæsares, nepotes suos, quòd optimiore spe adoptaverat, subsidia sibi, eò acerbiorē funere extulit. De Tiberio autem privigno ejus quid dicam? Quem non, quòd amaret, inseruit stirpi; sed quia impotentis uxoris precibus expugnatus erat: & successorem legit sibi, ut diritate morum exosus suum desiderabiliorem principatum efficeret. Usque adeo maximum virum fortunæ in liberis destituit indulgentia, cum idem & felicissimus principum, & patrum esset infelicissimus. Quò liberalius tecum, DOMINE, Numen egit beneficium: quod ita Tibi prospexit, ut dares ipse successores Tibi, non aliunde acciperes aut quæreres anxie: nec adoptionū incertis ancipiti judicio mandares securitatis publicæ spem; sed indubitato sanguinis jure heredi legitimo crederes. tantò meliori Tiberio, quan-

rò Tu ipse hac parte Augusto felicior es? Longè, præcor, sit illa dies, & ævo nostro posterior, quæ Te solum mortali corpore cælo transcribat. Sed quando-
 cunqve illa demum, non nisi serissima tamen, veniet, quàm lætus & hilaris oppetes fatum, cum tot præsidia populis tuis, tot fulcra firmissima in stirpe tua relinques? Non classes ac legiones; non altè conditæ opes atqve thesauri, vilida æquè munimenta imperiis sunt; quàm liberorum numerus, & non incertus successor, & patre optimo nihil deterior proles. Cum non necesse discordi votorum ambitu deliberare sollicitè, quem præfici Reip. oporteat; non concertare per factiones periculolas suffragiis; aut jam electos ac repudiatos invidiâ odioqve vel inter se, vel cum Republicâ, professa semper perniciæ ejus committere; deniqve, cum principatus atqve imperium non arte, non gratia pecuniavè emitur, aut rapitur vi; sed sumitur jure, & regnum successor, tanquam hereditatem legitimam, adit ac cernit. Quid quod videri extinctus haud potest, qui, licet decesserit, in suo sanguine tamen imperet, & in posteritate agat superstes. Nescio, num mihi reddendum hoc loco sit, quod simul & vellit & concutit animum, quantoqve implet horrore, tantâ eundem indignatione accendit. Quia tristissimum, confundit & addonat; & rursus ingenti concitat motu, quod atrocissimum est ac indignissimû. Sed deprecatur atrociam præsentis diei jucunditas; & hodiernæ lætitiæ exultatio, memoriam quoqve tristium fugit. Quid faciendum itaqve mihi in tam ambiguo negotio est? Quam dare aut denegare voci veniam oportet, ne, aut silenda proferat, aut commemoranda omittat? Sed vincit pudoris modestiam, iræ justissimæ impetus; & erumpentis dolo-

doloris moles, quicquid obstiterit, dejicit facilè atque proculcat. Quod si majoris felicitatis propemodum est; evadere, qui imminentes intervenerint, casus ultimos, quàm inoffensis prosperis frui; penè injuria Nominis fuerit, tacere rem, quæ providentiæ ejus maximum verissimumque testimonium reddat. Existitit, **AUDITORES**, existitit, quem quo apellem nomine, nescio: piaculum certè hominis, ac seculi crimen; qui eò prolapsus impietatis desperatissimæ est, ut adoriri (ô nefas ultimum!) securitatis nostræ asylum insidiis, ut Patrem patriæ tollere; ut universam stirpem ejus, spei ac voti nostri portum (horresco referens) excindere atque delere funditus; quicquid virtutem audaciamque opponeret, sternere, fundere, jugulare; aulam omnem ac urbem terrore, luctu, cædibus implere; diripere opulentas domus, non parcere modicis, funestas omnes aut calamitolas reddere, destinaret. Heu, cedit in quemquam tantum scelus? Huc ergò profecit seculi nostri improbitas? Si quis ex prima ruditate temporum, quam prædicant literæ veteres, cum imperita mortalitas sine more ac lege, ferino cuku, degeret vitam, & sola libidine regeretur, rediisset ab inferis; aut hodie quisquam ex ultima orbis barbaria, ignarus juris, prophanus religionis, nullâ unquam disciplinâ formatus huc pervenisset, & tam scelestæ ac parricidali cogitatione obligasset animum, ætati, moribus, patriæ id referretur: in tanta rerum notitiâ, qua provocamus antiquos; in tanta luce veritatis æternæ, & copiosissima illa æqui pulchrique scientia, quis tam sacrilegis ausibus quæri color, quis inveniri prætextus à solertissimis etiam queat? Procul dubio, ô Parricida, te infernalium Furiarum flagella, te manium

F

Stygio-

Strygiorum agitarunt faces; quin ille ipse in universi humani generis perniciem intentus perpetuò ac operatus Genius malus hanc furiosam tibi immisit vesaniam, quæ simul & omnem consilii rationem tolleret, & conscientiæ sensum adimeret, & curam religionis excuteret; quin ipsum vindicis Numinis metum extingueret prorsusque deleret. Sed quanta immanitas tua versutiaque, Prophane, in disponendo pariter & instruendo sceleris tui negotio fuit; tanta & fuit industria Numinis ac vigilantia in deprehendis juxta molitionis tuæ nefariæ machinis & dissipandis. Quæ licet nullo indicio proderet se, & intra unius pessimæ tuæ ac sceleratissimæ mentis conscientiam tota conderetur altissime; resecta præter spem tamen & patefacta admirabiliter illo ipso fuit momento, cum incitanda jam esset tempestas feralis, & peremptorium illud in tot augusta & sancta capita mittendum veluti ex sereno fulmen, ut tanto infestior tristiorque ejus veniret ruina, quò minus signis provisa esset. Ite insipientis sapientiæ consulti, & persuadeate animis vestris, nec vitam cujusque, neque salutem Principum Deo esse curæ: ite; & credite, imperiorum fata rapi casibus; aut verti agique humani ingenii commentis. Nunquam magis providentiæ cœlestis administratio patuit pervigil: nunquam divinæ industriæ cura, quæ consulit semper, quas sibi secundas vicariasque potestates legavit terris, clarius fulsit. Illa ex omnibus igitur & cui soli imponi non potest sempiterni Numinis vis, illa fandorum nefandorumque dijudicatrix majestas, quæ audit omnia, quæ cernit omnia, quæ abditissima mentium etiam rimatur ac penetrat; illa pietatē tuam rexit, DOMINE, illa avertit, quæ imminebat, ruinam domus, nefariumque;

exe.

execratissimæ amentiaæ impetum elisit ac fregit: ut factum horrendum casus tristissimi imprudens evaderes, tuique in hodiernum diem usque salva intemerataque nobis constaret anni felicitas. Scio ELECTOR SERENISSIME, quàm nihil ejus apponi gloriae tuæ postules, cujus æstimatio tota ad Deum pertineat: ac malis adeo mentionem talium secretis apud Deum sermonibus fieri, quàm in celebritatè ac luce hominum. Sed moderari magnis affectibus difficile est: & poterat tantæ rei silentium nos, aut parùm pios arguere, aut parùm prudentes. Qui non intelligamus tum magnitudinem beneficii cœlestis, tum nostri officii ordinem: & imperitâ vecordiâ prætereamus nunquam silenda. Neque verò Tibi, ELECTOR, de tua tantum, Tuorumque vitâ incolumi, verum etiam de salvâ & incorruptâ auctoritate, summâ & maximâ dote Principum, hodierno die gratulari oportet. Quæ in virtute licet, re cœlestissimâ, & supra casus positâ longè, fundetur maximè; non rarò tamen aliquas vices patitur fortunæque sentit vim, jamque vel infelicitate fati publici, vel ætate gravata inclinatur. Quid Galbam evertit, quam senectutis fastidium? Nec alia causa vult Nerva, sibi que adjungere consortem imperii coactus est, quàm senii ac orbitatis suæ ut vindicaret contentum. Tibi inoffuscatus perstat amplitudinis splendor, & in ætate non nimium dispari indeminuta existimationis dignitas floret. Neque enim in umbra ac in cubiculo abscondis annos, & otiosa atque inertis solitudine aut regis aut solaris ætatem: in Senatu, in Curia, in campo ac opere versaris assidue: & exerceri laboribus, sudore diffuere, pro ludicro ac remissione negotiorum habere soles. Ita consilio æquè ac robo-

re validus tueris majestatis vim: Tibique & apud æquales magnifica æstimatio, & apud juniores religiosa reverentia manet. Hinc est, quod sicut sæpius ante, ita hoc anno maximè tot Illustrissimi atque Cellissimi Principes inviserunt ad Te, tum exhibendi honoris officiique, tum capeffendi consilii caussa: neque propinqui ac consanguinei tantum; sed laxioribus etiam vinculis cum tua connexi fortuna. Quid de Legationibus amplissimis dicam, quarum non pauca, cum ab Imperii Summatibus, tum ipso ab Imperatore Augustissimo, quo nulla major in terris & Deo immortalis potestas prior est, de maximis rebus agendis ad Te fuerunt permissæ? Nec hinc silendum, quod tanti atque diversi exercitus tam modeste ac sine maleficio per tuas transierunt ditiones, ut togatorum putares potius, quàm armatorum incidere agmina; nec tam ad bellum, quàm pacem, ire viderentur. Scimus mores ac disciplinam militiæ: nec ignoramus, quàm ægrè haberi bella cum bonis artibus possint; itaque hæc continentia militis & iter tranquillum non tam ingenio ejus, quam reverentiæ nominis tui, & hujus anni felicitati est imputandum. Nihil adhuc de non interrupta quiete in cæterum, nihil de rerum omnium abundantissimo retuli proventu. Quæ tamen dissimulanda non sunt, ut illustretur felicitas nostra, & eò videatur absolutior, quòd neque hac parte destituatur. Fecitque? hanc ubertatem copiarum ipsa tranquillitas publica non conspectiorem tantum, verum jucundio rem & gratiorem. Quid juvet enim vario hortos luxuriare fatu arborum? Quid fluctuare opimis mesibus campos, aut temulentia nobili turgere vineas, si tanta munera anni armorum furor atque licentia aut corrumpat vel vastet.

stet

stet in culmo, in arbore; aut jam collecta in horrea consumat nequiter ac perdat, evanescente agricolæ spe, & omni laborum adempto solatio? Quem in præsentī nec facti operis pœnitet, & ipsa, qua fruitur, copia, ad aliud, quod instat, efficacissimè invitat. Gestit idem & arbores serere, quarum nepotes suos carpturos poma, spe lætus præsumit: & Vinitor colit cum gaudio vi-tes, quarum fructibus beatiorem se videt ac sentit. Lætantur omnes tam profusâ liberalitate anni tui, DOMINE, & nunc intelligunt demum quanti faciendę bellorum hæc ferię sint, quas tuâ virtute prudentiaque nobis peperisti. Referat Numen sanctissimum dignam pietate tuâ gratiam, qui ita armis moderatus es, ne Te tuosque everterent: sic circumspexisti otium, ne quid communi causę præjudicares. Reposuisti arma, quę posses resumere, si expediret in publicum: non reliquisti, ut desereres, & reposuisti ut paci esset locus: quam quę non quęrunta bella, detestanda, impia, atque sacrilega sunt. Non qui securitati communi anteponat dolorem aut cupiditatem propriam; sed bello securitatem qui petat, hunc bellicosum ac fortem dixeris; magnum de cetero & sapientem, qui potens sui nec provocet bella, nec timeat: & equę stringendi atque condendi ferri sciens in tempus utrumque consulat rectè suęque saluti advigilet. Nam infinitam dare licentiam armis, & ob triumphī honorem ac pauca infructuosa folia, res atque fortunas patriæ indubiam atque ancipitem contentionum conijcere aleam, vani levisimique ingenii est, & qui timeri latius, quam imperare justius velit. Ridicula res est, quam narraturus sum; à luculentis tamen scriptoribus tradita pro certo. Qui Mexicanos illos barbaros

F 3

ferunt,

ferunt, quem nuncupaverint regem, sacramento adigere; bellatorem fore egregium, nihil in suos acturum vi, redditurum ex æquo cuique jus; de cætero effecturum strenuè, ut currat Sol, ut luceat Luna, ut tempeſtivæ cadant pluvix; non rivi, non flumina areant, & inexhausta ubertate terra annusque affluat. Perinde Burgundos legimus, deturbasse de folio Reges, si destitisset fortuna in bellis, si afflixisset annum sterilitas, & alia tristia evenissent. Exegerunt ab homine igitur, quæ divinitatis propitiæ munera sunt, nec nisi impetranda ab eo, qui primùm creavit. Sed nata hæc consuetudo jocularis, dubio procul, ex illa omnium gentium prope opinione gravissimâ est, quæ omnem felicitatem publicam à labore, industriâ, justitiâ ac probitate principum expectandum putabant. Ægyptios enim ingeniosum & sapientem populum, læta ac prospera sua assignasse Regnantibus testantur auctores gravissimi: & ille in verè prudentiæ exemplum à maximo Poetarum productus Ulysses, sub bonis ac religiosis Principibus, non fallere vineam, non terram negare depositum; ætates hominum pecudum quæ fecunditate lætissimâ augeri; nihil acerbitatis, nihil adversi casus ingruere; degere quemque feliciter, & plane pro animi voto, auguratur. Quod si de lustri sui felicitate ille Censorius Cato gloriatus haud leviter est, & abundantiam copiarum, suæ virtutis & sanctitatis præmium statuit: optimo jure Tibi, ELECTOR SERENISSIME, de eo quoque gratulamur hodie, quod tanta hujus anni fertilitas tuit, quanta vilissimam facere posset annonam: tanta salubritas, ut nusquam furere morbi, nusquam serpere audirentur contagia: ea præterea esset quies, quæ fruendis his bonis suffi-

sufficeret. Eat in secula tam singularis exemplum anni ac doceat posteros, non numerorum arcanam potentiam, non formidolosos annorum circuitus, non sceleratorum hominum machinationes nefarias convertere fortunam, quam charis suis destinavit Deus, tantò potentior numeris & omni temporum lege, quantò iisdem antiquior ipse ac prior. Eat in secula, & apud futuras testetur grates, hoc chariorem Deo Principem nostrum esse, quò abundantior ejus benignitas in dispensandi anni hujus felicitate agnoscitur. Quæ tanta est, ut novum ex se in laudes tuas, DOMINE, conferre cognomen, & impertire jure queat, quod falso ac superbissimè quondam Sylla sibi asseruit. Nimirum quod expugnasset patriam, quod in tyrannidem ac servitutem convertisset civitatis liberæ statum, quod multa millia mortalium trucidasset crudeliter, magnam eorum vim spoliasset avarè, nec pauciores proscripsisset; luctum, miseriam, vastitatem invexisset ubique, & hæc impunè fecisset omnia, se fortunatum existimabat. Ego improbitatis successus felicitatem haud dixerim. Nec beatum putabo, ex cujus secundis in ceteros omnes calamitatum extiterint causæ. Justius, DOMINE, hic Te decere titulus poterit, quem non libido atque crudelitas in aliorum perniciem velut secundis illata ventis; sed favor cœlestis, & divinorum ubertas munerum FELICEM declarat. Inde enim est, quòd salvum & sospitem hodie Te, quòd integram domum tuam haud tantum, sed auctam quoque egregiè; quod satis quietam florentemque copiis intuemur & cernimus patriam, majoraque deinceps & uberiora expectamus. Meritò igitur faustis omnibus nunc universa civitas fremit; ordines

omnes ac status & laxant gaudio animos, & acclamationibus festis resolvunt ora. Nec per privatas domos tantum lætitiæ hodiernæ vagatur solennitas; sed curias ipsas, domicilia illa iusti ac æqui; sed officinas sapientiæ, gymnasia nostra ac scholas, implet. Ipsum hoc templum, religionis ac pietatis sedes sanctissima, quibus concentuum modulis, quâ sonorum varietate in voce, in organo, in fidibus strepit? Ipsi inclitorum tuorum majorum tumuli, & isti eorum vultus ac simulacra, quæ fusa ære, aut ducta faberrimè marmore in proximo cernimus, moveri quodammodo, & quendam publicæ gratulationis sensum videntur percipere. Quorum beatissimas mentes & DEO junctas arctissimè, ut otiosas securasque nostri credere haud est; ita quis dubitet, id in præsentia agere maximè ac dare operam, ut desideria pietatis nostræ ac vota sanctissimo, quod circumstant. Numini commendent? Te itaque Sator rerum, & causa mundi initialis, PATER ÆTERNE, Te, nec posterior nec minor Patre, Servator orbis, ac sospitator, quod candidisti, operis, ÆTERNE FILII; nec non qui utriusq; amor & inenarrabilis copula es, Sanctificator animarum fidelium, SPIRITVS ÆTERNE; Te, inquam, trinum nomen, & nomen DEI unum unum publica voce, quam devotissimè fieri potest, obtestor, oro, veneror; tuere, custodi, protege hunc hodiernæ, cuius es auctor, felicitatis nostræ statum: tum si quid deest, indulgentissimè supple: & sic firmatum ornatumque incrementis latissimis in omnes transfer atates. Serva ac sospita Principem nostrum felix ac bonus: funtuloq; mortalium statione longissimâ seros, nec successores alios suffice, quam quos jam dedit, sanguinem suum, quem æternum præstabis. Horum consilia

consilia ac mentes tuâ sanctissimâ illâ & sapientissimâ mente
 te gubernâ perpetuò ac rege, bonosq; ac laetos & salutare eos
 rum consiliis eventus aspira; ut sub principibus felicissimis
 in felicissimo Republicæ statu nos, liberiq; nostri, posteriq;
 eorum, agamus, colamus, moriamur felices; mox
 felicissimi tecum gratiæ tuæ munere in æ-
 vitatem victuri eternam.

D I X I.

ORATIO QUINTA.

EIDEM DIVO

JOHANNI GEORGIO I.
 DICTA IN TEMPLO ARCIS PRID.
 NON. FEBRUARIAS,

HOC EST, IPSIS EXEQUIARVM
 IPSIVS SOLENNIBVS

A. clc, lcc. LVII,

SI quis repenti in cœtum istum deferatur, cum
 ignarissimus, quid ageretur, sciens; videat tamen,
 quæ argumenta ex omni se parte incertis pi-
 gnoraque ad manum dent, facile intellecturum
 crediderim, cui rei hæc instituta sit concio. Hæc ara
 enim, quæ imminet ponè, hæc, in quâ alto, cathedra,
 hic ad sinistram qui allevatur suggestus sacer, induta
 aterrimis panis omnia: hoc ipsum templum augustissi-
 mum,